

Λογοτεχνία και Περιβαλλοντικός Γραμματισμός στη Δια Βίου Μάθηση: Διεπιστημονική Προσέγγιση μετά Μουσικής (και ΤΠΕ) στο Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας

Ευαγγελία Κυλιντηρέα¹, Ελευθέριος Αλεξόπουλος², Ελένη Λιανού³

1. Φιλολόγος, ΠΕ 02,

2. Βιολόγος – Περιβαλλοντολόγος, ΠΕ 04.04,

3. Μηχανικός Η/Υ Συστημάτων, ΠΕ 20,

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το κείμενο που ακολουθεί περιγράφει τα στάδια υλοποίησης διδακτικής παρέμβασης που πραγματοποιήθηκε στο Σχολείο Δεύτερης Ευκαιρίας Καλαμάτας, στα πλαίσια διαθεματικής συνεργασίας του Περιβαλλοντικού, του Γλωσσικού και του Πληροφορικού γραμματισμού. Καταγράφεται η διαδικασία που ακολουθήθηκε ώστε οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι να μπορέσουν, μετασχηματίζοντας τις υπάρχουσες εμπειρίες τους, να κατακτήσουν με αυτενέργεια και κριτικό στοχασμό νέες γνώσεις και δεξιότητες και να υιοθετήσουν νέες πρακτικές αειφορίας στην καθημερινότητά τους. Βασικό μέσο για την επίτευξη των στόχων της παρέμβασης αποτέλεσε η χρήση των νέων τεχνολογιών, ενώ η χρήση μελοποιημένων κειμένων αποτέλεσε το εφελτήριο για την προσέγγιση της λογοτεχνίας, ενός αντικειμένου που αντιμετωπίζεται συνήθως με διστακτικότητα ή/ και άρνηση από τους εκπαιδευόμενους. Τελικά, ο συνδυασμός λογοτεχνικών κειμένων με περιβαλλοντικό περιεχόμενο και η προσέγγισή τους με τις ΤΠΕ, θέτοντας ως πλαίσιο και σκοπό της μάθησης την αειφορία, βοήθησε τους εκπαιδευόμενους στη απόκτηση όχι μόνο του λειτουργικού αλλά και του κριτικού γραμματισμού.

ΛΕΞΕΙΣ – ΚΛΕΙΔΙΑ: Εκπαίδευση ενηλίκων, περιβαλλοντικός – γλωσσικός γραμματισμός, μελοποιημένα κείμενα, ΤΠΕ, Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Η έννοια του γραμματισμού αποτελεί για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας (στο εξής ΣΔΕ) τη βάση αλλά και το στόχο της διδακτικής φιλοσοφίας και της μεθοδολογίας τους (βλ. Χοντολίδου Ελένη (2003), 45κε., Χατζησαββίδης (2003), passim). Οι ενήλικοι εκπαιδευόμενοι των ΣΔΕ ενθαρρύνονται να συμμετέχουν ενεργά και με βιωματικό τρόπο στην κατάκτηση της γνώσης, ώστε να μπορεί να λειτουργήσουν αποτελεσματικά στα διαφορετικά περιβάλλοντα και καταστάσεις επικοινωνίας που καλούνται να διαχειριστούν. Είναι προφανές ότι ένα σχολείο που απευθύνεται σε ενήλικους θα πρέπει να προσφέρει στους εκπαιδευόμενους τη δυνατότητα να αναπτύξουν εκείνες τις δεξιότητες που θα τους βοηθήσουν να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις της σύγχρονης αγοράς εργασίας (λειτουργικός

γραμματισμός). Όμως τα ΣΔΕ προχωρούν περαιτέρω: παρέχουν στους εκπαιδευόμενους τους τη δυνατότητα της κριτικής και επιλεκτικής απόκτησης γνώσης. Βασικός στόχος της διδακτικής πρακτικής στα ΣΔΕ είναι, μέσα από ποικιλόμορφα κείμενα (γραπτού, προφορικού, ηλεκτρονικού λόγου καθώς και πολυμορφικά κείμενα) που έχουν σχέση με τη ζωή και ενδιαφέρουν πραγματικά τους εκπαιδευόμενους, οι τελευταίοι να μπορούν να αναγνωρίζουν και να παράγουν τους κατάλληλους για την επικοινωνιακή κατάσταση λεκτικούς, οπτικούς και ηλεκτρονικούς κώδικες, και να τους χρησιμοποιούν για να επικοινωνήσουν έννοιες (αναγνωριστικός γραμματισμός). Παράλληλα όμως, οι εκπαιδευόμενοι ενθαρρύνονται να πλησιάσουν κάθε είδους κείμενα κριτικά (κριτικός γραμματισμός, βλ. Πηγιάκη 2004, Μαρμαρινός, (2007), *passim*), να τα αξιολογήσουν και να αντιληφτούν πώς οι επιλογές λεκτικών και οπτικών κωδίκων αντιστοιχούν σε συγκεκριμένες κοινωνικές και πολιτιστικές πρακτικές (στοχαστικός γραμματισμός).

Είναι προφανές ότι τόσο ο κριτικός όσο και ο στοχαστικός γραμματισμός έχουν έντονο κοινωνικό χαρακτήρα. Η επαφή των εκπαιδευόμενων με τη γνώση μέσα από το πλαίσιο αρχών της παιδαγωγικής του γραμματισμού βοηθά στη κατάκτηση μιας καινούργιας, μετασχηματισμένης οπτικής του κόσμου, που αντικαθιστά τις όποιες στρεβλώσεις στη ερμηνεία της πραγματικότητας, διερευνά νέες, εναλλακτικές δράσεις και υιοθετεί νέες πρακτικές (βλ. Mezirow 1990, *passim* 1991, XIII). Μια τέτοιου είδους κοινωνική δραστηριότητα στα πλαίσια της εκπαιδευτικής διαδικασίας απαιτεί, εκτός των άλλων, και μια πιο σφαιρική προσέγγιση στη γνώση, ώστε ο εκπαιδευόμενος να μπορέσει να αμφισβητήσει και να αναθεωρήσει τις όποιες στρεβλωμένες εμπειρίες του και να υιοθετήσει νέες πρακτικές. Η διαθεματική/διεπιστημονική προσέγγιση στη γνώση αποτελεί μια από τις βασικές διδακτικές πρακτικές στα ΣΔΕ (για τη διαφορά των όρων βλ. Αργυροπούλου 2004). Η προσέγγιση αυτή οδηγεί στη δημιουργία πολύ-γραμματισμών, που με τη σειρά τους βοηθούν στη βιωματική και κριτική διερεύνηση του περιεχομένου της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Μια τέτοια προσπάθεια διαθεματικής προσέγγισης μέσω πολύ-γραμματισμού αποτελεί η διδακτική παρέμβαση που περιγράφεται παρακάτω. Αποτελεί συνεργασία του περιβαλλοντικού με τον γλωσσικό γραμματισμό (με χρήση λογοτεχνικών κειμένων – τραγουδιών με περιβαλλοντικό περιεχόμενο), βασισμένη στη χρήση των νέων τεχνολογιών (ΤΠΕ) και προσανατολισμένη στη επίτευξη του κριτικού γραμματισμού με τη βοήθεια της οπτικής και μουσικής επικοινωνίας (χρησιμοποιώντας «φιλικές προς το χρήστη» τεχνολογίες επικοινωνίας μέσω οθόνης - [‘user friendly’ screen-based technologies], βλ. Mary Kalantzis & Bill Cope 2001).

Ο περιβαλλοντικός γραμματισμός είναι ενταγμένος στο πρόγραμμα σπουδών των ΣΔΕ ως αυτόνομο σχολικό μάθημα (για δύο ώρες κάθε εβδομάδα) και κρίνεται από τους εκπαιδευόμενους ως ένας από τους σημαντικότερους φορείς γνώσεως και ως σημαντικό κίνητρο για τη συνέχιση των σπουδών τους. Θέτοντας ως πλαίσιο και σκοπό της μάθησης την αειφορία, ο περιβαλλοντικός γραμματισμός κατά τους εκπαιδευόμενους προσεγγίζει θέματα που πραγματικά τους ενδιαφέρουν και επιτυγχάνει τη διαμόρφωση νέων στάσεων, τη δημιουργία ενός νέου είδους ένταξης και επικοινωνίας των εκπαιδευόμενων με το σχολείο, ενώ ταυτόχρονα ανοίγει το σχολείο στην τοπική αλλά και ευρύτερη κοινότητα. Προσφέρει δηλαδή όλα τα εχέγγυα για την ανάπτυξη της αυτενέργειας και του κριτικού στοχασμού, τον

κοινωνικό χαρακτήρα του οποίου υποστηρίζει με την προώθηση των πρακτικών αειφορίας.

Από την άλλη, κατά την παιδαγωγική οριοθέτηση και τη στοχοθεσία του γλωσσικού γραμματισμού στα πλαίσια των ΣΔΕ δίνεται περισσότερη έμφαση στην παραγωγή χρηστικών κειμένων και την ανάπτυξη των γλωσσικών δεξιοτήτων που εξυπηρετούν κατά το δυνατόν πραγματικές επικοινωνιακές συνθήκες (Χατζησαββίδης 2003, 81-118) και λιγότερο στη λογοτεχνία, που διαχωρίζεται σαφώς ως γνωστικό και διδακτικό αντικείμενο (αυτόθι, 100). Εφόσον, όμως, επιλέγεται η διδακτική προσέγγιση λογοτεχνικού κειμένου, οι εκπαιδευτές ενθαρρύνονται να γίνουν «συνομιλητές» (αυτόθι 102) με τα κείμενα, και να προτρέψουν τους εκπαιδευόμενους τους για να κάνουν το ίδιο. Η Ελένη Χοντολίδου, μάλιστα, προτάσοντας τον κοινωνικό και ιδεολογικό της χαρακτήρα (2003β, 301), συνιστά η λογοτεχνία, ακριβώς επειδή είναι πολυδιάστατη, να είναι μέρος ενός πολύ-γραμματισμού. Η διδασκαλία της λογοτεχνίας περνά, λοιπόν, στο επίπεδο της διαθεματικότητας, εξ ου και η επιλογή λογοτεχνικών κειμένων για την παρούσα διδακτική παρέμβαση.

Ο συνδυασμός περιβαλλοντικού γραμματισμού και λογοτεχνίας βοηθά και στην επίλυση ενός επιπλέον προβλήματος: της έντονης απροθυμίας των εκπαιδευόμενων των ΣΔΕ να ασχοληθούν με τη λογοτεχνία. Η μεγάλη πλειοψηφία των - ενήλικων - εκπαιδευόμενων κουβαλά, από προηγούμενες ατυχείς σχολικές εμπειρίες, μια αρνητική άποψη για τη λογοτεχνία. Τη θεωρούν ως κάτι δογματικό και στατικό, αισθάνονται ότι δεν τους αφορά ή τη φοβούνται. Η παρουσία του περιβαλλοντικού στοιχείου ως έτερου κομματιού του πολύ-γραμματισμού, η ενασχόληση με θέματα της καθημερινότητάς τους, η προοπτική της δυνατότητας έκφρασης με νέους τρόπους και σε νέα πλαίσια, βοήθησαν στο να υπερνικηθεί η απροθυμία των εκπαιδευόμενων και στην ενεργή τους ανάμειξη στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Επιπλέον, οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ), με το τεράστιο πλήθος εφαρμογών που τις διακρίνει, επιδρούν καταλυτικά σε όλους τους τομείς κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας. Η χρησιμοποίηση των ΤΠΕ από εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους σε κάθε διδακτική δράση κρίνεται αναγκαία, καθώς προωθείται όχι μόνο ο λειτουργικός γραμματισμός (ο επαρκής χειρισμός των νέων τεχνολογιών), αλλά και ο κριτικός/στοχαστικός γραμματισμός (με την κριτική προσέγγιση και αξιολόγηση της πληροφορίας). Ο συνδυασμός λογοτεχνίας και ΤΠΕ δίνει την ευκαιρία στους εκπαιδευόμενους να προσεγγίσουν την τελευταία με τρόπο μη ακαδημαϊκό και να εργαστούν δημιουργικά για τη δημιουργία πολυτροπικών κειμένων (βλ. Νικολαΐδου Σοφία 2009, *passim*). Η χρήση των ΤΠΕ μετέτρεψε τη κατανόηση του κειμένου σε κάτι καινούργιο και δημιουργικό (για την ικανοποίηση που προσφέρει η χρήση των ΤΠΕ στους εκπαιδευόμενους βλ. Passey κ. α. 2003, *passim*).

Τέλος, η επιλογή τραγουδιών για την συγκεκριμένη διδακτική παρέμβαση δεν έγινε τυχαία. Πρόκειται για κείμενα που αποτελούν μέρος της εμπειρίας των εκπαιδευόμενων (οι οποίοι τα αναγνωρίζουν κυρίως λόγω της μουσικής τους) και επομένως μπορούν να λειτουργήσουν ως το αποπροσανατολιστικό δίλημμα (το εφιαλτήριο για την αλλαγή των υπαρχουσών παραδοχών και την υιοθέτηση νέων πρακτικών της θεωρίας της μετασχηματίζουσας μάθησης του Mezirow, βλ. Εκπαιδευτικό Υλικό ΕΕΕ 2007, *passim*) για την έναρξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Δηλαδή, η οικειότητα με τα μουσικά μοτίβα των τραγουδιών που

επιλέχτηκαν βοηθά στη βιοματική προσέγγιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων που καταγράφονται στους στίχους τους. Επιπλέον, η αισθητική απόλαυση που προσφέρει η μουσική βοηθά στην καλύτερη λειτουργία της ομάδας και στη σύσφιξη των σχέσεων των συμμετεχόντων στην εκπαιδευτική διαδικασία (εκπαιδευτικών και εκπαιδευομένων).

ΣΕΝΑΡΙΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να προσεγγίσουν τέσσερα τραγούδια («Ο εφιάλτης της Περσεφόνης»: στίχοι Ν. Γκάτσος, μουσική: Μ. Χατζιδάκις, «Τι έπαιξα στο Λαύριο»: στίχοι-μουσική: Δ. Σαββόπουλος, «Στα καμένα»: στίχοι: Μ. Γκανάς, μουσική: Λαυρέντης Μαχαιρίτσας, «Ο Ρομπέν των καμένων δασών»: στίχοι-μουσική: Ορφέας Περίδης). Με τη βοήθεια των ΤΠΕ αναζητούν πληροφορίες, καταγράφουν τις απόψεις τους και παράγουν κείμενα προφορικού, γραπτού και ηλεκτρονικού λόγου. Οι εκπαιδευόμενοι ενθαρρύνονται να βασιστούν στη ήδη κεκτημένη γνώση τους (εμπειρία) των τραγουδιών για να μετασχηματίσουν την οπτική τους σε σχέση με τα περιβαλλοντικά προβλήματα που παρουσιάζονται σε αυτά, ώστε να υιοθετήσουν τελικά δραστηριότητες που συνάδουν με τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Πληθυσμός - Στόχος:

20 Εκπαιδευόμενοι Β΄ Κύκλου του ΣΔΕ Καλαμάτας.

Τίτλος Συνάντησης:

Διαθεματική παρέμβαση Περιβαλλοντικού και Γλωσσικού Γραμματισμού με την επικουρία του Πληροφορικού Γραμματισμού

Διάρκεια:

10 διδακτικές ώρες (5 συναντήσεις x δίωρο)

Σκοπός:

Να εντοπίσουν οι εκπαιδευόμενοι τους περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς προβληματισμούς που καταγράφουν οι καλλιτέχνες στα έργα τους, να τους συγκρίνουν με τις δικές τους εμπειρίες, να αξιολογήσουν τις λύσεις που προσφέρονται, να προβληματιστούν και να καταγράψουν τις δικές τους απόψεις, να υιοθετήσουν μια πιο ενεργή στάση απέναντι στα ζητήματα του περιβάλλοντος.

Επιπλέον στόχοι:

- Η προσέγγιση των σύγχρονων περιβαλλοντικών θεμάτων μέσα από την παρουσίαση τους σε λογοτεχνικά κείμενα επιτρέπει στους εκπαιδευόμενους να κατανοήσουν ότι η λογοτεχνία δεν είναι κάτι ξένο και αποστειρωμένο, αλλά ασχολείται με τα προβλήματα που και οι ίδιοι αντιμετωπίζουν στην καθημερινή τους ζωή, και συχνά προσφέρει καινούργιες οπτικές και ρηζικέλευθες προτάσεις.
- Με τη βοήθεια της μουσικής οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να κατανοήσουν τις επιλογές των ποιητών/ στιχουργών σε επίπεδο λεκτικών κωδίκων και να προσεγγίσουν σφαιρικά τις συγκεκριμένες κοινωνικές και πολιτιστικές πρακτικές που αυτοί υπαινίσσονται.
- Οι εκπαιδευόμενοι ενθαρρύνονται να αξιοποιήσουν τη χρήση των νέων τεχνολογιών για την έρευνα και την καταγραφή στοιχείων, αλλά και για την επεξεργασία των αποτελεσμάτων. Συγκεκριμένα, καλούνται να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους στη πλοήγηση στο Διαδίκτυο, στην επεξεργασία κειμένου και τη δημιουργία παρουσιάσεων.

- Οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να προσεγγίσουν κριτικά και να αξιολογήσουν τις προσφερόμενες πληροφορίες για την καταλληλότητα και την εγκυρότητά τους
- Μέσω της συμμετοχής τους σε ομαδικές δραστηριότητες ενθαρρύνεται η ανάπτυξη πνεύματος συνεργασίας και ομαδικότητας.

Μέθοδοι

Συνεργατική μέθοδος και εργασία σε ομάδες (κύρια μέθοδος)

Καταιγισμός ιδεών

Συζήτηση

χιονοστιβάδα (βλ. Κόκκος χ. χ., passim)

εισήγηση

Περιγραφή παρέμβασης

Πρώτο δίωρο:

- Αρχικά οι εκπαιδευόμενοι καλούνται με τη μέθοδο του καταιγισμού ιδεών να αναφέρουν περιβαλλοντικά προβλήματα που θα μπορούσαν να αποτελέσουν έμπνευση για την παραγωγή τραγουδιών. Οι προτάσεις τους καταγράφονται στον πίνακα. Ακολουθεί συζήτηση, αιτιολόγηση και αξιολόγηση των προτάσεων. Αξίζει να σημειωθεί ότι από την αρχή διαφάνηκε η έντονη ευαισθητοποίηση της ομάδας στο πρόβλημα της πυρκαγιάς, λόγω και των πρόσφατων καταστροφών στην περιοχή του Ταυγέτου.
- Στη συνέχεια μοιράζονται σε φωτοτυπία οι στίχοι των τραγουδιών. Οι στίχοι του τραγουδιού του Σαββόπουλου αναγνωρίζονται αμέσως. Τα υπόλοιπα τραγούδια είναι γνωστά σε κάποια μόνο από τα μέλη της ομάδας με λιγότερο γνωστό το τραγούδι «Στα καμένα». Ακολουθεί ακρόαση των τραγουδιών.
- Γίνεται χωρισμός σε τέσσερις ομάδες. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει τα δουλέψει με ένα από τα ποιήματα. Δίνεται το παρακάτω φύλλο εργασίας:
«Αφού διαβάσετε τους παρακάτω στίχους να καταγράψετε τα προβλήματα που καταγράφονται σε αυτούς. Στη συνέχεια και αφού καταγράψετε τους προβληματισμούς της ομάδας να συντάξετε ένα κείμενο 200-300 λέξεων με τα σχόλιά σας».

Στο φύλλο εργασίας οι εκπαιδευόμενοι καλούνται, με τη μέθοδο της χιονοστιβάδας, να απαριθμήσουν τα προβλήματα περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος που καταγράφει το κάθε ποίημα και να καταγράψουν τα δικά τους σχόλια (παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου).

Δεύτερο Δίωρο

- Αρχικά, οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να προσεγγίσουν τα τραγούδια από λογοτεχνικής άποψης και να αναγνωρίσουν τους κώδικες που χρησιμοποιούν οι ποιητές για να επικοινωνήσουν το θέμα τους. Η παρουσίαση γίνεται αρχικά με τη μέθοδο της εισήγησης και στη συνέχεια με τη μέθοδο της συζήτησης.

Τρίτο Δίωρο

- Οι εκπαιδευόμενοι παρακολουθούν δύο παρουσιάσεις σχετικές με τα περιβαλλοντικά προβλήματα στο Λαύριο (ανακτημένη από τον ιστότοπο http://www.ntua.gr/temp_announce/170/parousiaseis170/files170/SYNEDRIA%20I/1106_presentation.pdf: Τίτλος παρουσίασης: «Εξυγίανση εδαφών στο Τεχνολογικό Πολιτιστικό Πάρκο Λαυρίου: Ένα πρωτοποριακό εγχείρημα του Ε.Μ.Π.») και με το ζήτημα των πυρκαγιών και της φυσικής αναγέννησης (ανακτημένη από τον ιστότοπο του ΚΠΕ Ακράτας, <http://kpe-akrat.ach.sch.gr/regeneration.php>).

Συμπληρώνουν φύλλο εργασίας που άπτεται των πληροφοριών των παρουσιάσεων.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι τόσο η μελέτη των ποιημάτων όσο και η παρακολούθηση των δύο παρουσιάσεων προκάλεσε το έντονο ενδιαφέρον και την ενεργή συμμετοχή των εκπαιδευομένων στη συζήτηση που ακολούθησε. Συνδυάζοντας τις πληροφορίες των παρουσιάσεων με το κοινωνικό περιεχόμενο των τραγουδιών, οι εκπαιδευόμενοι παραλλήλισαν τα προβλήματα που είδαν να δημιουργεί η ανθρώπινη παρέμβαση στο περιβάλλον με τις δικές τους εμπειρίες, ιδιαίτερα στο οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Ο τρόπος με τον οποίο ο Δ. Σαββόπουλος παρουσιάζει στο τραγούδι του την οικονομική ανέχεια των κατοίκων, λόγω των χαμηλόμισθων επαγγελματιών που ασκούν και της αυξημένης ανεργίας που αντιμετωπίζουν, και η ένταση με την οποία αυτές γίνονται αισθητές στο υποβαθμισμένο βιοτικό τους επίπεδο προσομοιάζει με τις εμπειρίες των περισσότερων από τους εκπαιδευόμενους, που αντιμετωπίζουν αντίστοιχα προβλήματα. Στα τραγούδια των Περίδη και Γκανά οι εκπαιδευόμενοι αναγνώρισαν τον κίνδυνο που ελλοχεύει στην παθητική αποδοχή των σύγχρονων προβλημάτων και της κατασκευασμένης προσωπικότητας. Συνειδητοποίησαν έτσι την ανάγκη υιοθέτησης μιας ενεργού στάσης απέναντι στα περιβαλλοντικά και κοινωνικά προβλήματα.

Η προβολή των δύο παρουσιάσεων ολοκλήρωσε τη διαδικασία μετασηματισμού των αντιλήψεων των εκπαιδευομένων. Σε συνδυασμό με τη συζήτηση που είχε προηγηθεί για τα τραγούδια, και ιδιαίτερα σε σχέση με το ποίημα του Ν. Γκάτσου, οι εκπαιδευόμενοι αντιλήφθηκαν τον φαύλο κύκλο που δημιουργούν οι ασύδοτες ανθρώπινες παρεμβάσεις στο περιβάλλον και τον τρόπο με τον οποίο ο άνθρωπος τιμωρείται όταν καλύπτει τις απαιτήσεις του παρόντος υποθηκεύοντας τις υποσχέσεις του μέλλοντος. Κατανοώντας ότι το τρίπτυχο οικονομία – περιβάλλον – κοινωνία είναι άρρηκτα συνδεδεμένο, αντιλήφθηκαν την έννοια της αειφορίας, που στηρίζεται ακριβώς σε αυτούς τους τρεις πυλώνες, και συνειδητοποίησαν την ανάγκη μιας πιο δυναμικής ατομικής δράσης, την υιοθέτηση μιας ζωής «από και μέσα στο περιβάλλον, για το περιβάλλον».

Τέταρτο Δίωρο

➤ Οι εκπαιδευόμενοι, χωρισμένοι σε ομάδες χρησιμοποιούν το διαδίκτυο και συγκεκριμένα τον ιστότοπο www.youtube.com για να εντοπίσουν οπτικοποιήσεις των τραγουδιών. Παράλληλα, συμπληρώνουν και το παρακάτω φύλλο εργασίας:

Τα τραγούδια και οι δημιουργοί τους

Τίτλος τραγουδιού (α' εκτέλεση – επανεκτελέσεις):

Ο συνθέτης του τραγουδιού (βιογραφικά):

Ο στιχουργός του τραγουδιού (βιογραφικά):

Άλλες χρήσιμες πληροφορίες σχετικές με το τραγούδι:

Ακολουθεί συζήτηση σχετικά με την ορθότητα των επιλογών στις οπτικοποιήσεις που παρουσιάστηκαν.

Πέμπτο Δίωρο

Οι εκπαιδευόμενοι, χωρισμένοι σε ομάδες καλούνται, χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο και συγκεκριμένα τις μηχανές αναζήτησης (<http://www.google.com>, <http://www.in.gr>, <http://www.yahoo.com>), να συμπληρώσουν το παρακάτω φύλλο εργασίας:

Τα περιβαλλοντικά προβλήματα και η περιοχή μας

Περιβαλλοντικό πρόβλημα:

Αναφορές του προβλήματος σε σχέση με την περιοχή μας:

Είδος των πηγών από την οποία αντλούμε τις πληροφορίες μας:

Προτεινόμενες λύσεις (αν υπάρχουν):

Στη συνέχεια η κάθε ομάδα παρουσιάζει στην ολομέλεια το υλικό που συγκέντρωσε, εξηγώντας παράλληλα τους λόγους για τους οποίους οδηγήθηκε στη συγκεκριμένη επιλογή.

Όλες οι ομάδες άντλησαν πληροφορίες από τον τοπικό τύπο και blogs (www.eleftherianews.gr, www.tharrosnews.gr, <http://simaianews.blogspot.com/>, <http://newsmessinia.blogspot.com/>.) Παρουσιάστηκαν κείμενα γραπτού και ηλεκτρονικού λόγου, ενώ μια ομάδα προχώρησε και στη δημιουργία πολυτροπικού κειμένου, καθώς συνέλεξε από το διαδίκτυο φωτογραφίες του φυσικού παραδείσιου του Ταΰγétου και των πρόσφατων πυρκαγιών τις οποίες συνόδευσε με λεζάντες.

(οι φωτογραφίες αντλήθηκαν από τις παρακάτω ιστοσελίδες:

<http://www.mani.org.gr/taigetos/>, <http://menipos.pblogs.gr/tags/taygetos-gr.html>, <http://www.kpe-kalamatas.gr/>).

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Οι εκπαιδευόμενοι επέδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον και συμμετείχαν ενεργά σε όλες τις φάσεις της παρέμβασης. Σε γενικές γραμμές οι επιδιωκόμενοι στόχοι επιτεύχθηκαν καθώς οι εκπαιδευόμενοι μπόρεσαν (όπως φαίνεται και από τα γραπτά τους) να κατανοήσουν την σημασία της αειφόρου ανάπτυξης και της δικής τους ενεργού συμμετοχής σε δράσεις περιβαλλοντικού περιεχομένου, ενώ, παράλληλα, κατανόησαν και τον κοινωνικό ρόλο της λογοτεχνίας. Ανέλαβαν πρωτοβουλίες, αναζήτησαν, αξιολόγησαν και αξιοποίησαν τις πληροφορίες του διαδικτύου, ενώ παράλληλα στοχάστηκαν και επικοινωνήσαν τον στοχασμό τους στην ομάδα τους. Με τον τρόπο αυτό κατέστη εφικτή η κατάκτηση και του λειτουργικού αλλά και του κριτικού γραμματισμού, που υπήρξε και ο πρωταρχικός στόχος των εκπαιδευτικών. Τέλος, η εκπαιδευτική διαδικασία πραγματοποιήθηκε μέσα σε ένα ευχάριστο και ζωντανό κλίμα, με την ομάδα να (συν)εργάζεται αρμονικά για την επιτυχή ολοκλήρωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Mary Kalantzis & Bill Cope (χ. χ.), «Πολυγραμματισμοί», ανακτημένο από την ιστοσελίδα *Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα*

http://www.greek-language.gr/greekLang/studies/guide/thema_e2/index.html

Jack Mezirow (1990), *Πώς ο κριτικός στοχασμός ενεργοποιεί τη Μετασχηματίζουσα Μάθηση*, μετάφραση Αναγνωστοπούλου Ν. – Μέγα Γ., ανακτημένο από την ιστοσελίδα του ΕΕΕΕ (www.adulteduc.gr),

Jack Mezirow (1991), Απόσπασμα από το άρθρο του “On critical reflection”, δημοσιευμένο στην ιστοσελίδα του ΕΕΕΕ (www.adulteduc.gr),

Don Passey, Colin Rogers, Joan Machell, Gilly McHugh and Dave Allaway (2003), «The Motivational Effect of ICT on Pupils, Emerging Finds», December 2003, ανασυρμένο από την ηλεκτρονική σελίδα

<http://www.canterbury.ac.uk/education/protected/spss/docs/motivational-effect-ict-brief.pdf>

Αργυροπούλου Χριστίνα (χ. χ.), Διαθεματικότητα και διεπιστημονικότητα. Ευέλικτη Ζώνη και σχέδια εργασίας. Μια καινοτομία στο ωρολόγιο πρόγραμμα της υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Διδακτικά παραδείγματα, ανακτημένο από την ιστοσελίδα http://www.dide.ach.sch.gr/filologika/keimena/k_dia/dia2.htm

Δαγδιλέλης, Β. (2003). Οι τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνιών και ο πληροφορικός/τεχνολογικός εγγραμματισμός, στο Λ. Βεκρής & Ε. Χοντολίδου (επιμ.), Προδιαγραφές σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, , ΙΔΕΚΕ: Αθήνα, 83-118

Εκπαίδευση Εκπαιδευτών Ενηλίκων: Πρόγραμμα Δια Βίου Εκπαίδευσης Από Απόσταση (2007), Εκπαιδευτικό Υλικό, Αθήνα

Κόκκος Α. (χ. χ.), Εκπαιδευτικές Τεχνικές, Οδηγός για τους εκπαιδευτές που συνεργάζονται με το Ινστιτούτο Εκπαίδευσης, ανακτημένο από τη διαδικτυακή διεύθυνση, www.pasok.gr/portal/gr/000F4240/Data/texnikes%20ekpedefsis.pdf

Μαρμαρινός, Γ., Βερβενιώτη, Τ. (2007). ΣΔΕ: Από την κοινωνική εκπαίδευση στον κοινωνικό γραμματισμό. Δια Βίου, Ι.

Νικολαΐδου Σοφία (2009), *Λογοτεχνία και Νέες Τεχνολογίες*, Αθήνα, Κέδρος.

Πηγάκη Πόπη (2004), «Δεξιότητες μάθησης και κριτική ικανότητα» στο ΙΔΕΚΕ, 1ο Πανελλήνιο Συνέδριο Σχολείων Δεύτερης Ευκαιρίας, Αθήνα.

Φλογαΐτη Ε., (2003) «Περιβαλλοντικός Γραμματισμός – Περιβαλλοντική Εκπαίδευση», στο Βεκρής Λ., Χοντολίδου Ε , Προδιαγραφές Σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, ΙΔΕΚΕ: Αθήνα, 240-255.

Χατζησαββίδης Σωφρόνης (2003), «Γλωσσικός Γραμματισμός (Ελληνική και Αγγλική Γλώσσα)», στο Βεκρής Λ., Χοντολίδου Ε , Προδιαγραφές Σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, ΙΔΕΚΕ: Αθήνα, 83-118.

Χοντολίδου Ελένη (χ. χ.), *Διδασκαλία της Γλώσσας και της Λογοτεχνίας*, ευρισκόμενο στον διαδικτυακό κόμβο:

www.komvos.edu.gr/forumbb/downloads/langue_literat_new.doc

Χοντολίδου Ελένη (2003), «Η έννοια του Γραμματισμού στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας», στο Βεκρής Λ., Χοντολίδου Ε , Προδιαγραφές Σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, ΙΔΕΚΕ: Αθήνα, 35-40.

Χοντολίδου Ελένη (2003β), «Η Λογοτεχνία στα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας», στο Βεκρής Λ., Χοντολίδου Ε., Προδιαγραφές Σπουδών για τα Σχολεία Δεύτερης Ευκαιρίας, ΙΔΕΚΕ: Αθήνα, 301-4.